יעדן יאָר, און אויך בבואך ובצאתך פון זייער עבודה, אַ ברכה בבואך, בנתינת הכוח מלמעלה צו מצליח זיין אין זייער אַרבעט במילוי השליחות וואוהין זיי גייען, און אַ ברכה בצא־תך, אַז נאָך דער עבודה אין זייער שליחות, זאָלן זיי זען פרי טוב בעו־מלם, עולמך תראה בחייך[44],

און מצליח זיין בעניניהם הפרטים — אין לימוד התורה און אין קיום המצוות בהידור ובעבודת התפלה, וואָס די עבודת התפלה איז דער חוט השדרה פון אַלע ענינים[45]), און אויך ברכה בכל המצטרך להם בכל עני־ניהם הגשמיים.

(משיחת חגה״ש, תשח״י)

פרשת נשא

א. אין דעם מאמר באתי לגני[1]) פון כ״ק מו״ח אדמו״ר, איז ער מבאר דעם ענין פון שטות דלעומת זה, און ברענגט אַ ראי׳ פון דעם וואָס עס שטייט כי תשטה אשתו[2]).

בכלל איז אין חסידות יעדער זאַך אויסגערעכנט, און אַז מען ברענגט אַ ראי׳ פון אַ פסוק, איז דאָס ניט אויף צו ווייזן בקיאות, נאָר דאָס איז אַ באַוויז, אַז דער פסוק האָט אַ שייכות צו דעם ענין.

לכאורה איז די שייכות פון פסוק כי תשטה אשתו צו דעם ענין פון שטות דלעומת זה (וואָס אויף דעם ענין ברענגט ער אַ ראי׳ פון פסוק), פאַרשטאַנדיק אין פשטות, וואָרום די דרשת רז״ל[3]) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, איז פון פסוק כי תשטה אשתו.

אָבער באמת דאַרף מען דאָס גופא פאַרשטיין, וואָרום עס זיינען דאָך פאַראַן אַ סך מאמרי רז״ל וואָס מען ברענגט ניט אויף זיי קיין ראיות פון פסוק. מה מען זאָגן, אַז דער פסוק כי תשטה האָט אַ באַזונדערע שייכות צו דעם ענין פון אין אדם עובר עבירה כו׳, דאַרף מען פאַרשטיין וואָס איז די שייכות.

נאָך מער איז ניט מובן — עס איז דאָך: יש בכלל מאתים מנה[4]), אָבער בכלל מנה איז ניטאָ קיין מאַ־תים. במילא, בשעת מען וויל ברענ־גען אַ ראי׳ אַז אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, וואָס דאָס איז ניט דוקא קיין האַר־בע עבירה וואָס מען איז חייב אויף איר כרת, נאָר יעדע עבירה, אַפילו אַ דקדוק קל של דברי סופרים[5]) און אַפילו דער ענין פון קדש עצמך במותר לך[6]), וואָרום אין תניא[7]) ווערט דערקלערט דער טעם אויף דעם, ווייל ער איז עובר אויף דעם רצון העליון, און דאָס איז דאָך אויך אין קדש עצמך במותר לך, איז פאַר־וואָס ברענגט מען אַ ראי׳ פון דעם

44) ברכות יז, א.
1) הִשי״ת סעיף ג.
2) במדבר ה, יב.
3) סוטה ג, א.
45) לקוטי תורה פ׳ בלק (ע, ד).
4) בבא קמא עד, א. בבא בתרא מא, ב.
5) יבמות כ, א. נדה יב, א.
6) יבמות דאָרט.
7) פרק כד.

וואָס עס שטייט כי תשטה אשתו, אַ האַרבע עבירה, עס איז דאָך אין בכלל מנה מאתים?

ב. די שייכות פון אין אדם עובר עבירה צו כי תשטה אשתו איז אין צוויי ענינים:

א) דער דין פון כי תשטה גו' איז ביי אַן אשת איש, און דוקא אַן אשת איש ווערט מיט דער ביאה אַ זונה[8], אָבער ניט אַ פנוי' (הגם רבי אליעזר האַלט אַז אַפילו פנוי הבא על הפנוי' עשאה זונה, דאָס איז אָבער מער ניט ווי אַ דעת יחיד, און די הלכה איז ניט אַזוי[9]), ד. ה. אַז דער טעם פאַרוואָס די עבירה איז אויף אַזוי פיל נוגע איז ווייל זי איז אַן אשת איש. און אַזוי איז אויך אין דעם ענין פון אין אדם עובר עבירה כו', וואָס דורך דעם ווערט ער דאָך אַ נפרד פון אלקות, איז דער טעם וואָס יעדער עבירה, אַפילו אַן עבירה קלה איז אויף אַזוי פיל נוגע, ווייל אידן זיינען דעם אויבערשטנס אשה, ווי ווייטער דערקלערט.

עס שטייט אין זוהר[10]) אַז אַ פילוסוף האָט געפרעגט ביי ר' אלעזר'ן, וויבאַלד אַז אידן זיינען דער עם המובחר, פאַרוואָס זיינען זיי שוואַכער פון אַלע פעלקער? האָט ר' אלעזר געענטפערט, אַז היא הנותנת: וויבאַלד זיי זיינען דער מובחר פון אַלעמען, קאָנען זיי ניט סובל זיין קיין פסולת, אַזוי ווי שקצים ורמשים, אין רוחניות, ובמילא קאָנען זיי דאָס ניט סובל זיין אויך אין גשמיות.

— און דאָס איז אַזוי ווי מען האָט גערעדט (אין מאמר[11]), אַז כאָטש ביי אומות העולם איז דאָס וואָס קרו לי' אלקא דאלקיא, הייסט ניט קיין מרידה[12]), אָבער ביי אידן, וויבאַלד זיי זיינען העכער, דערפאַר איז מיט יעדער עבירה קלה ווערט ער אַ נפרד בתכלית, אָפּגעטיילט אינגאַנצן פון ג-טלעכקייט, מערער ווי קליפה וסטרא אחרא —

אידן זיינען געגליכן געוואָרן צו לב[13]). און אַזוי ווי די האַרץ, ווייל זי איז דער מובחר פון אַלע אברים, קאָן זי ניט סובל זיין קיין פסולת, אַפילו דקה מן הדקה, אַזוי זיינען אויך אידן.

דערמיט וועלן מיר פאַרשטיין די שייכות פון כי תשטה צו אין אדם עובר עבירה כו'.

אידן זיינען דעם אויבערשטנס אשה. דער אויבערשטער איז דער בעל און אידן זיינען די אשה, און דאָס איז אין אַלע זמנים, אויך בזמן הגלות. — די נפקא מינה פון איצטער ביז לעתיד איז, אַז איצטער איז דער אויבערשטער: „בעל", און לעתיד: „איש" — ווי ער זאָגט אין פסוק (אַן ענטפער[14]) אויף דעם וואָס די אידן האָבן גע'טענה'ט, אַז דער אויבערשטער האָט דאָך זיי אָפּגעג'גט, ומה לבעל על אשתו לאחר גירושין:

8) זע לקוטי תורה במדבר נג, ג.

9) יבמות סא, ב. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יח הלכה ב.

10) חלק ג רכא, א.

11) ד"ה באתי לגני תשי"ג (בסה"מ באתי לגני ח"א וסה"מ מלוקט ח"א).

12) רמ"א או"ח סקנ"ו און זע מים רבים תשי"ז (סה"מ מלוקט ח"א ע' נב) און אין הערה דאָרט.

13) זע זהר חלק ג רכא, רע"ב. כוזרי מאמר ב אות לו. אגרת הקדש סימן לא.

14) ישעי' ג, א. סנהדרין קה, א.

אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי' גו', וואָרום להחליפם באומה אחרת חס ושלום אי אפשר[15]). ובמילא — עס שטייט דאָך, איזוהי אשה כשרה העושה רצון בעלה[16]), איז דערפאַר נוגע יעדער עבירה, וואָרום אַפילו אַז מען איז עובר אויף אַ רצון קל, וואָס אין דעם גייט אַריין אויך קדש עצמך במותר לך, איז מען ניט עושה רצון הבעל, ובמילא איז מען ניט קיין אשה כשרה.

דערפאַר איז בשעת מען וויל דערקלערן, אַז מיט יעדער עבירה ווערט מען אַ נפרד בתכלית, און אַז אַפילו דברים המותרים זיינען אויך נוגע, ברענגט מען דעם פסוק כי תשטה אשתו, וואָרום דאָס איז ניט סתם קיין ראי', נאָר עס איז אַ דערקלערונג: פאַרוואָס איז אויך אַן עבירה קלה אַזוי שטאַרק נוגע, ווײַלע די נשמה, דער נפש הבהמית, דער נפש הטבעית און דער גוף זיינען דעם אויבערשטנס אשה, ואיזוהי אשה כשרה העושה רצון בעלה, דערפאַר איז נוגע אַפילו אַ רצון קל.

ג. ב) דער ענין פון כי תשטה אשתו, איז דאָך ניט אַז מען ווייס אַז זי איז נטמא געוואָרן, עס איז מער ניט וואָס ונסתרה, און עס קאָן גאָר זיין אַז זי איז אַ טהורה, נאָר דאָס אַליין וואָס ונסתרה, הייסט עס כי תשטה מלשון שטות, און עס הייסט מעשה בהמה, וואָס צוליב דעם דאַרף זי ברענגען אַ קרבן ממאכל בהמה[17]).

אין פלוג איז ניט פאַרשטאַנדיק, וויבאַלד אַז מען ווייס ניט אַז זי איז נטמא געוואָרן, קאָן מען דאָך איר שטעלן אויף חזקת כשרות, ורוב בנות ישראל כשרות הן, איז פאַרוואָס דאַרף זי ברענגען אַ קרבן ממאכל בהמה? נאָר דער טעם אויף דעם איז, אַז דאָס גופא וואָס זי געפינט זיך אין אַזאַ מצב אַז מען קאָן איר חושד זיין אויף טומאה, איז דאָס אַן ענין פון מעשה בהמה, וואָרום ביי בנות ישראל דאַרף גאָר ניט זיין קיין מצב פון חשד.

און הגם אַז דער ענין פון ונסתרה גופא איז דאָס אַ מעשה בהמה, און איבער דעם אַליין איז זי אָסור צום בעל, אָבער עס איז מער ניט ווי לשעה קלה בלבד, וואָרום וויבאַלד אַז זי איז ניט טמא געוואָרן, עס איז מער ניט וואָס ונסתרה, איז דערנאָך ווערט זי צו אים טהור, ווי ער זאָגט ונקתה ונזרעה זרע[18]).

און אַזוי איז אויך בשעת אַ איד איז עובר אַן עבירה, וואָס דאָס איז אַן ענין פון רוח שטות, איז דאָס ניט קיין ענין פון טומאה לבעלה, ח"ו, וואָרום עס איז דאָך „וכבודי" — וואָס דאָס איז דער ניצוץ אלקי וואָס ביי יעדער אידן — „לאחר לא אתן"[19]), עס איז מער ניט וואָס לשעה קלה האָט ער געטאָן אַ מעשה בהמה, אָבער סוף סוף איז ונקתה ונזרעה זרע, וואָרום לא ידח ממנו נדח[20]).

און דאָס איז נאָך אַ טעם אויף דעם, וואָס בשעת מען רעדט דעם ענין פון שטות דלעומת זה ברענגט

---

15) קדושין לו, א. שו"ת הרשב"א סימן קצד. רות רבה פתיחתא ג. פסחים פז, א.

16) תנא דבי אלי' רבא פרק ט (בשינוי לשון קצת).

17) סוטה טו, ב.

18) במדבר ה, כח.

19) ישעי' מב, ח.

20) שמואל ב יד, יד (בשינוי לשון קצת).

מען דעם פסוק כי תשטה אשתו, ווארום דערמיט וויל מען מבאר זיין, אז דער גאנצער ענין פון שטות דלעומת זה ביי א אידן, איז דאס ניט קיין ענין פון טומאה חס ושלום, עס איז מער ניט ווי מעשה בהמה לשעה קלה.

ד. ווייל וויבאלד אז אויב מ'האלט אז ס'איז דא א מציאות אויסער אלקות איז עס א כפירה באחדותו, און בפרט אויב מ'ווייסט אז מען איז דורכגעפאלן אין א דרבנן און נאך הארבער, וואס דאס איז דאך א רוח שטות, קאן מען דאך מיינען, ווי עס שטייט [21], ותאמר ציון עזבני ה' ואד' שכחני —

ברענגט מען אויף דעם פסוק כי תשטה אשתו, אז אזוי ווי די אשה שנסתרה, הגם אז לשעה קלה איז זי אסור צום בעל, אבער באמת איז דאס ניט קיין טומאה, און נאכ־הער ווערט זי צו אים צוריק מותר, און נאך מערער — "ונזרעה זרע", און די גמרא [22] זאגט דערויף: היתה יולדת בצער יולדת בריוח, נקבות יולדת זכרים, און עס איז אפילו פאראן א מאן דאמר אין גמרא, אז היתה עקרה נפקדת;

אזוי איז אויך, הגם אז ידע אינש בנפשי' דעם שטות דלעומת זה וואס ביי אים, דארף ער ניט אראפפאלן ביי זיך. ער דארף וויסן אז ער איז חס ושלום קיינמאל ניט נטמא גע־ווארן, ווארום "וכבודי", וואס דאס איז דער ניצוץ אלקי וואס עס איז פא־ראן ביי יעדער אידן, "לאחר לא אתן". עס איז מער ניט וואס לשעה קלה האט ער געטאן מעשה בהמה, אבער דערנאך איז ונקתה ונזרעה זרע, ער וועט האבן אהבה ויראה, און בנים זכרים דוקא, ד. ה. אהבה ויראה שביגיעתו, און עס וועט זיין דער יחוד הבעל ואשתו, דאס הייסט, גילוי השכינה בנפשו, דער גילוי פנימיות הנשמה, וואס דאס איז דער ביאת משיח הפרטי וואס ביי יעדער איי־נעם [23], וואס דאס איז א הכנה צו ביאת משיח הכללי.

(משיחת יו"ד שבט, תשי"ג)

פרשת בהעלותך

א. אין דער הפטרה פון פרשת בהעלותך שטייט, ראיתי והנה מנורת זהב כלה [1], וואס דאס גייט אויף כנסת ישראל. אלע אידן צוזאמען זיינען א מנורת זהב כלה.

אין דער מנורה זיינען געווען זיבן נרות. אזוי זיינען אויך ביי אידן פאראן פארשידענע דרכים, ווי עס ווערט אויספירלעך דערקלערט אין חסידות: עס זיינען דא אזעלכע וואס זייער דרך איז בקו החסד, עס זיי־נען דא אזעלכע וואס זייער דרך איז בקו הגבורה וכו' ביז מען רעכנט אויס זיבן דרכים, וואס דאס זיינען די זיבן נרות [2].

21) ישעי' מט, יד.

22) סוטה כו, א. רמב"ם הלכות סוטה פרק ב, הלכה י. פרק ג הלכה כב.

1) זכרי' ד, ב.

23) אגרת הקדש סימן ד.

2) זע לקוטי תורה במדבר כט, ג.